مجله علمی نظام پزشکی

سال۲ ، شماره۱-۲، صفحه ۹۲ ، ۱۳۵۰

سردردهای عصبی*

دکترشکرالله طریقتی **

سردرد یکی ازعادی‌ترین و درعین حال مهمترین علامت بسیاری ازبیماریهای جسمی و عصبی است . سردرد ممکن است بعلت سرما خوردگی مختصر یادر دنباله خستگی‌روزانه ویابیماریهای عفونی ویا یك تومور مغزی پدید آید. لذا علل بیشماری ممکن است باعث این عارضه گردد که یکی ازمهمترین آنها، کشش‌های عصبی است که روزانه هرپزشگ عمومی با چند مورد آن در کلینیك خود روبرو و برای تشخیص نهائی علت سر درد بیمار خویش، دچارشك وتردید میشود .

طبق آماری که‌ازکلینیك سردرد بیمارستان رویال‌هال‌اخیراً منتشر شده است ، از کلیه بیمارانی‌که باین مرکز مجهز علمی برای تشخیص نهائی سردرد و معالجه صحیح آن مراجعه‌کرده بودند، پس از کلیه معاینات و آزمایش‌های مختلف معلوم شد که علت سردرد ۷۰ درصدآنان فقط‌کشش عصبی بوده‌است.

سردردهای عصبی راکم وبیش، همه افراد سالم و طبیعی داشته‌اند که معمولا علت‌آنها استرس‌های عصبی و یا خستگی روزانه بوده است . اینگونه سردردها با خوردن‌کمی مسکن ویا یك‌شب‌خواب راحت، بزودی برطرف وفردای‌آنروز هم بکلی‌فراموش میشود.

اما سردردهای مزمن عصبی بآسانی وبزودی برطرف نمی‌گردد وهروقت‌که شروع میشود مدتی بیمار را رنج میدهد ومسکن‌های معمولی‌هم‌مؤثر نمی‌افتد وبیمارآزرده وفرسوده، برای‌چاره‌جوئی به‌پزشگ مراجعه میکند و دراین موارد است‌که پزشگ مجرب باید قادرباشدکه علت بیماری را تشخیص دهد وراه صحیح‌معالجه را انتخاب‌کند .

علائم سر دردهای عصبی : علائم سردردهای عصبی‌عبارتست‌از:

۱ـ درد بیشتر درعضلات گردن ویا ناحیه پس‌سر است .

۲ـ خصوصیات سردرد، در هردفعه‌که بروز میکند ، با دفعهٔ قبل مشابه میباشد .

۳ـ معمولا درددوطرفه است ولی ممکن است یك طرفه هم شروع شود .

۴ـ دردممکن‌است بصورت فشاریك‌باند باشدکه محکم بسربیمار بسته‌اند و یا اینکه بیمار احساس سنگینی وفشارشدید درسر خود می‌کند .

۵ـ اکثراً احساس درد همراه درد مخصوصی در عضلات پوست و موی سر نیز میباشد که با دست زدن به سربیمار سردرد شدیدتر میشود .

رابطه اضطراب وسردردهای عصبیـ درشرح‌حال بیماران مبتلا به سردردهای عصبی ، اکثراً یك رابطه مستقیم بین حالات اضطرابی کوتاه یا طولانی و شروع سردرد ، پیدا میشود . بدین‌ترتیب‌که‌سردردهامتناوب هستندودرهرحمله، ارتباط‌مستقیمی بین حملات سردرد و حالات اضطرابی حاد ویا تضادهای عاطفی شدیدکه ممکن است عامل آن درمنزل یا محیط کار بیمار باشد، بخوبی مشاهده می‌گردد .

سردردهای عصبی ناشی از واکنش‌های اضطرابی، بخصوص‌موقعی تظاهرمیکندکه بیمارمبتلا دچارخستگی جسمانی و روانی نیز بشود وباین علت است‌که این‌گونه سردردها اکثراً درشبها باعث رنج بیماران میشود .

سردردهای عصبی مزمن‌که در زمینه نوروز اضطرابی مزمن پیدا میشود، اکثراً با علائم دپرسیون ثانوی، احساس ترس ووحشت،

---

* Tension Headacke

** بیمارستان روزبه‌ـ دانشکدهٔ‌پزشکی‌دانشگاه‌تهران.

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-11]

بی‌خوابی، تمایل به گریه، عدم قدرت تمرکز فکروحل مسائل‌و ازهمه مهمترعدم تطبیق بامحیط، همراه است .

درتحقیقاتی که انجام شده چنین نتیجه گرفته شده است که دربین این نوع بیمـاران، گروه معدودی هستند که سردردهای عصبی آنها در دنباله ابتلا به‌دردهای جسمانی‌شدید مثل چشم‌درد، گوش درد، دندان درد ویا دردهای شدید سینوس‌ها، پدید می‌آید . در باره‌این گروه، دکترهارولدولف تحقیقات جالبی‌برای‌پیدا کردن رابطه بین تغییرات انقباض عضلانی وسر دردها انجام داده است. محقق‌مذکوردر تحقیقات‌خود، الکترودهای‌الکترومیو گرافی‌رادر پوست‌سر وعضلات گردن بیماران‌نصب‌وملاحظه‌کرد که دربیماران مبتلا به‌سردردهای عصبی، پتانسیل‌عضلانی بمقدار زیاد ودائم‌جریان دارد . او مکانیسم درد را اینطور توجیه نمودکه انقباضات شدید عضلانی باعث‌فشاربرعروق بین‌عضلانی‌شده درنتیجه کم‌خونی‌عضله، درد پیدا میشود یابعبارت دیگردرد فریادکم خونی‌سلولها است . دراینجا لازم است متذکرشویم کـه با فرض اینکه سردرد بیمـار عصبی‌است، نباید مسائل دیگررا که درتشخیص‌افتراقی این‌عارضه مطرح است ، فراموش کرد .

معاینات جسمانی‌کامل باید انجام شود چه نـه تنها ممکن است علل عضوی دیگری پیدا شود، بلکه‌اعتقاد وایمان بیمار به‌پزشک بیشتر می‌شودکه خود اثر درمانی ومفیدی خواهد داشت . بعلاوه باید گفته‌های بیمار را دقیقاً گوش داد و شرح حال کامل او را یادداشت‌کرد . بخصوص به‌بیمار نباید گفت‌که «درد او خیالـی است» بلکه باید با زبان ساده وقابل فهمی، مکانیسم ایجاد درد را برای بیمـار تعریف و او را مطمئن کرد که بیماری عضوی مثل تومورهای مغزی مطرح نیست تا بدین وسیله اضطراب‌بیمار را بحداقل رسانید . سپس مسائل ومشکلات خانوادگی یا شغلی راکه ممکن‌است عامل اصلی درد باشد برایش روشن نمود واگر امکان داشته باشد در حل‌آنها به‌بیمارکمك‌کرد و اگر این امـر امکان نداشته باشد، بیمار را برای اتخاذ روش‌های جبرانی درد وقبول‌آنهاآماده ساخت .

انواع کلینیکی سردردهای عصبی

انواع	دیگر علائم	دفعات حمله
نوع‌حادوزودگذر	اضطراب ــ خستگی	خیلی‌شایع‌است
انواع مزمن	۱) پسیکونوروزمزمن، دپرسیون ترس از سرطان	٪۷۵
	۲) همراه با میگرن	٪۱۵
	۳) همراه با اسپاندیلوسیس‌گردن	٪۵
	۴) همراه با فشارخون	٪۲
	۵) همراه‌سینوزیت‌حادیااوتیت‌حاد	٪۳

این‌آماراز ۱۲۰۰ بیماری که به‌کلینیك سردرد در بیمارستان هال‌رویال بین سالهای ۱۹۶۷ ــ ۱۹۶۸ مراجعه کرده‌اند، تهیه شده است.

معالجهـ بکاربردن داروهای ضداضطراب وشل‌کننده عضلانی‌دراین بیماران‌بسیارمؤثراست بشرط‌آنکه داروهارا صحیح انتخاب‌کرده به‌مقدار معینی بکاربریم .

دیازپام بمقدار ۲ تا ۵ میلی گرم سه مرتبـه در روز یـا کلرو دیازوپوکسید ۵ ــ ۱۰ میلی گرم سه مرتبـه در روز معمـولا مؤثر است .

اگرعلائم افسردگی‌مثل‌تغییرات خلق، بیخوابی‌وغیره نیزموجود باشد درآن صورت تجویزداروهای‌آنتی دپرسیومثل آمی‌تریپتلین ۱۰ــ۲۵ میلی گرم سه‌مرتبه در روز معالجه مؤثری خواهدبود .

با مطالعات آماری دقیقی که انجام شده است، متجاوز از ۷۵ در صد مبتلایان با روش مذکور یاکاملاخوب شده‌اند ویا بمقدارقابل توجهی در مـدت چند هفته بهبود یافته‌اند . البته پس از بهبود نباید معالجه را قطع نمود بلکه باید برای یك تا دوماه و شاید بیشتر معالجه را دقیقاً ادامه داد . اگر بـا بکار بردن دستورات فوق بیمـار بهبود نیافت ، باید قبول کردکه وی دارای مسائل عاطفی و اجتماعی عمیق غیر قابل حلی است‌که معالجات داروئی در او بی‌تأثیر بوده است و در اینجا است‌که بایـد در رفع آن اشکالات کوشید .

REFERENCES:

1- Leading article, 1969, World medicine, J., Tension headaeke, October, P. 21.
2- Walton, 1966, Essentials of neurology. Headacks. P. 67-69.
3- Methews, 1963. Practical neurology Headacks. Pag, 6-9.

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-11]